Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

ЗАМАН

Орта кюн, 2014 жылны 9-чу октябри № 200 (19621)

Багъасы 10 сомду

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ ВРЕМЯ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

Жангычылыкъ

Телевидение энди бютюн ариу кёргюзтюрюкдю

Тюнене «Къабарты-Малкъар» ГТРК-да къуурулгъан иш болгъанды. Анда цифровой телевидениени шёндюгюлю излемлеге кёре салынгъан комплекси тохташдырылгъанды. Энди бизни республикалы телевидениябыз бютюн ариу кёргюзтюрюкдю.

Комплексни къуурулгъан халда ачылыууна КъМР-ни Башчысыны къуллугъун болжаллы халда толтура тургъан Юрий Коков, ВГТРК-ны генеральный директоруну орунбасары Рафат Сабитов, Север-Осетия Аланияны, Ингушетияны, Дагъыстанны, Чеченни, Къарачай-Черкесни, Ставрополь крайны регион телевиденияларыны директорлары да келген эдиле.

Юрий Коков, Рифат Сабитов, ВГТРК-ны филиалы - «Къабарты-Малкъар» ГТРК-ны директору Людмила Казанчева да, къызыл лентаны кесип, аппаратура орнатылгъан кабинетге киргендиле, анда аны къалай ишлегени бла шагъырейленнгендиле. Людмила Борисовна, къонакълагъа ыспас этип, цифровой аппаратура тюрсюнлю суратны тюз болгъаныча кёргюзтгенин, аны бла ишлеген иги да тынч болгъанын чертип айтханды.

Юрий Александрович а ВГТРК-ны генеральный директору Олег Борисович Добродеев айтхан сёзюне табылгъанын белгилеп, анга ыспас этгенди. Аны бла бирге телевидениеде эмда радиода ишлегенлеге бу аппаратура уллу себеплик этерикди деп: «Биз а иги да, тынгылы да жаращдырылгъан бериулени сакъларгъыз»,-дегенди.

Цифровой оборудованияны комплексине беш камералы аппарат-студиялы блок киредиле: ара аппаратный, уллу павильонну жарытыучу оборудование, Full HD форматлы видеомикшер, цифровой пульт эмда шёндюгюлю телекаме рала. Аланы хайырындан плёнка амал бла кюрешиу кетериледи, иш толусунлай автоматизацияланады. Мында урунгъанла энди олтургъан жерлеринден къопмай, коллегаларына материалны сетьни юсю бла берирге боллукъдула. Дагъыда «Къабарты-Малкъар» ГТРК-гъа шартланы бир базасына жол ачылгъанды. Быллай аппаратурада битеу дунияны да баш магъаналы асламлы информация органлары ишлейдиле.

ВГТРК-ны регион филиалларыны ишлерин жангыча къурау 2009 жылда «Россей Федерацияны телевиденияларыны 2009-2015 жыллада айнытыуну» Федеральный целевой программасына кёре башланнганды. «Къабарты-Малкъар» ГТРК быйыл майда жангы оборудованиеалгъанды, аны ай бла жарымны ичинде тохташдырыгъанды. ВГТРК-ны специалистлери уа анда ишлерге юйретгендиле. Жангы аппаратураны багъасы 120 миллион сомдан артыкъды.

Битеу бу жумушла Россей Федерацияны Президентини Указы бла тамамланнгандыла. «Быллай мадарла телевизоргъа къараучула эмда радиогъа тынгылаучула ючюн этиледиле. Борис Добродеев сау болсун, юч жыл мындан алгъа ол техниканы жангыртыу жаны бла башламчылыкъ этген эди да, хар зат да аз-аздан алынгъанды эм салынгъанды. ГТРК-гъа орнатылгъан оборудование уа «Россия-1», «Россия-2», «Культура», «Россия-24» эм регион каналланы болгъан ресурсларын хайырланыргъа онг берликди. Энди КъМР-ни битеу жеринде да телевидениеге эркин къараргъа этерге керекбиз. Бу аппаратураны сиз Север Кавказда биринчи болуп алгъансыз»,-дегенди Рифат Сабитов.

Коллегаларын Дагъыстанны, Къалмакъну, Ингушетияны, Чеченни, Къарачай-Черкесни, Север-Осетия Аланияны да келечилери алгъышлагъандыла, саугъала да бергендиле.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратланы автор алгъанды.

Жыйылыу

Юрий КОКОВ:

Игилик, аманлыкъ да юйюрден башланады

КъМР-ни Башчысыны къуллугъун болжаллы халда толтургъан Юрий Коков республиканы Терроризмге къажау комиссиясыны жыйылыуун бардыргъанды. Аны ишине КъМР-де баш федеральный инспектор А.И.Вербицкий, КъМР-ни Парламентини Председатели Т.Б.Егорова, республиканы Правительствосуну Председателини къуллугъун толтургъан Ю.К.Альтудов, министерстволаны бла ведомстволаны, кюч эмда право низамны сакълаучу структураланы башчылары къатышхандыла.

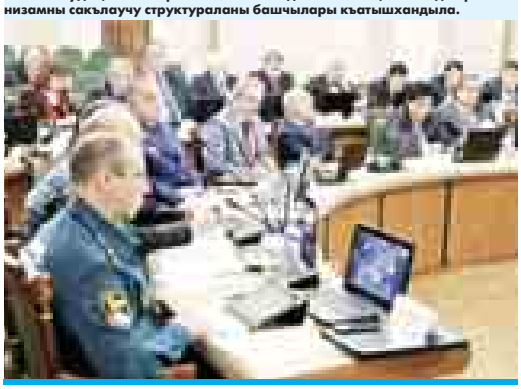

Кенгешде «Къабарты-Малкъар Республикада право бузукълукъланы жолларын кесиуню, жамауат низамны ичюлендириуню эмда жамауатны къоркъуусузлугъун жалчытыуну юсюнден» 2013-2020 жыллагъа жарашдырылгъан къырал программаны «Къабарты-Малкъар Республикада терроризмни бла экстремизмни профилактикасы» подпрограммасында, «Къабарты-Малкъар Республикада транспорт системаны 2020 жылгъа дери айнытыу», «Къоркъуусуз республика» деген къырал программалада белгиленген жумушлагъа ачха къалай бёлюнгенине, ол къалай къоратылгъанына, жаш тёлю, миллетле эмда динле аралы халла бла байламлы ишлени дайым да билип турурча, КъМР-де жаш адамланы араларында радикал ниетле жайылмазча не мадарла этилгенлерине, дин экстремистлеге кеслерин алдатханла бла къаллай профилактика иш бардырылгъанына къаралгъанды. Ол ишле къалай баргъанларыны юсюнден КъМР-ни билим бериу,илму эм жаш тёлюню ишлери жаны бла министри Н.Г.Емузова, КъМР-ни транспорт эм жол мюлк министрини къуллугъун толтургъан А.М.Кудаев, КъМР-де Граждан обществону институтлары бла байламлыкъла эмда миллетлени ишлери жаны бла управлениясыны башчысыны къуллугъун толтургъан Гергъокъланы Д.Б. докладла этгендиле.

Право низамны сакълаучу органла, муниципал къуралыула да ишлерин бирге келишин бардыргъанларыны хайырындан, деп айтылгъанды жыйылыуда, быйыл республикада аманлыкъчылыкъны азайтыргъа, терроручулукъ эм экстремист ишлени болдурмазгъа, Билимни, Къабарты-Малкъарны Къыраллыгъыны да кюнлери белгиленнгенде, КъМР-ни Парламентине депутатланы айрыу баргъанда да, жамауатны къоркъуусузлугъун, низамлыкъны да жалчытыргъа къолдан келгенди.

Бузукълукъла этерге кюрешгенле уа болгъандыла. Сентябрьде бандподпольяны къауууму «Нальчик-Урван» машина жолгъа чачдырылыучу зат салгъандыла, алай муратларына жеталмагъандыла. Эки кюн мындан алгъа уа Бахсан районда бандитлени бир къауууму жокъ этилгенди. Андан алгъаракълада уа ол тийреледе автомат саууула эмда боеприпасла асыралып тургъан жер табылгъанды.

«Ол эм башха шартла да халкъны къоркъуусузлугъун жалчытыу, терроризмни бла экстремизмни къоркъууларын азайтыу жаны бла мадарланы биютюнда кючлендирирге керек болгъанына шагъатлыкъ этедиле,-деп чертгенди Ю.Коков.-Жаш адамланы араларында болумгъа, миллетле аралы эмда динле аралы халлагъа артыкъда уллу эс бурургъа тийишлиди». Республикада экстремист ниетлени жолларын кесиу жаны бла мадарла этиледиле, алай жаш адамланы аманлыкъ ишлеге алдап тартыу алыкъа тохтатылмагъанды.

Ол а, деп чертгенди Ю. Коков, ат башындан къарарча проблема тюйюлдю. Социология соруула, жамауатны оюму да радикал ниетлени жайыу не халда болгъанын толу ачыкъламайды. Профилактика ишни битеулю билим берген учреждениялада эм вузлада кибик, спорт школлада, жараула баргъан мекямлада, бек алгъа уа, юйюрледе хар адамны эсге алып алай бардырыргъа, аны тиритирге керек боллукъду. «Игилик,аманлыкъ да юйюрден башланады»,-деп белгилегенди КъМР-ни оноучусу. Алай эсе уа, жер-жерли администрацияланы башчыларындан артыкъда кёп зат къалады.

«Омакъ сёзле, ол эм бу ишлени тамамларыкъбыз деп, протоколла жарашдырыу керек тюйюлдюле, шарт ишле болсунла, аладан къыймат чыкъсын»,-дегенди Коков. «Адамла бла ишлерге, аланы кесигизге ийнандыра билирге, арсарлы болуп тургъанла, жамауат налат берирча чекге алыкъа жетмегенле бла сёлеше билген специалистлени ишигизге не къадар кёп къатышдырыргъа керексиз»,-деп къошханды ол дагъыда.

Аны оюмуна кёре, хар оноучугъа да, ол санда школланы,вузланы башчыларына, бек алгъа экстремист эмда террорчулукъ ишлени болдурмау жаны бла не мадарла этилгенлерине, ала къыйматлы болгъанларына бла къалгъанларына кёре багъа бичилирге тийишлиди.

Жыйылыуда Нальчик шахар округну, Элбрус, Зольск,Черек муниципал районланы башчылары М.Кодзоков, Малкъарланы А., Р.Гятов, Муртазланы Б. сёлешгендиле. Алагъа тынгылап бошагъанда сора КъМР-ни Башчысы республиканы халкъыны къоркъуусузлугъун жалчытыу, ангылатыу ишни эмда жаш адамла бла энчи халда ишлеуню кючлендириуню къошакъ мадарларын комплекс амал бла жашауда бардырыргъа кереклисин чертип айтханды.

Терроризмге къажау комиссияны жыйылыуунда дагъыда «КъМР-де 2013-2020 жыллада право бузукълукъланы болдурмауну эмда жамауат низамны, халкъны къоркъуусузлугъун жалчытыу», «Къоркъуусуз республика», «КъМР-де транспорт системаны 2020 жылгъа дери кезиуню ичинде айнытыу» деген къырал программалагъа ачха бёлюу бла байламлы чыкъгъан проблемала да кётюрюлгендиле.

Битеу сюзюлген вопросларгъа кёре, шарт оноула этилгендиле, аланы толтурлукъ жууаплы къуллукъчула да белгиленнгендиле.

КъМР-ни Башчысыны къуллугъун болжаллы халда толтургъанны эмда Правительствосуну пресс-службасы.

Экология

Агъачла шуууулдап турурча

Онбиринчи октябрьде «Жаша, агъач!» деген битеуроссей экология акцияны кезиуюнде республикада КъМР-ни Табийгъат байлыкъла эм экология министерствосу башламчылыгы бла агъачланы эмда алагъа жууукъ жерлени киркипчикден тазалау жумушла бардырыллыкъдыла. «Бу акция къыралны агъач байлыкъларын сакълаугъа, кёбейтиуге эмда жангыртыугъа адамла эс бурурча мурат бла къуралгъанды», - деп билдиргендиле министерствону пресс-службасындан.

Ол кюн, сагъынылгъан ишледен сора да, бу тема бла байламлы лекцияла, ушакъла да боллукъдула. Хауа бир кесек жылыннганы бла гитче терекчикле да орнатыллыкъдыла. Министерство хар кимни да бу акциягъа къатышыргъа чакъырады.

Бизни корр.

ТАПЛАНДЫРЫУ

Айныргъа себеп боллукъ ыз

Бу кюнледе Прохладна-Ново Покровский-Прималкинское-Ново Полтавское деген жолну оналты километри толусунлай жангыртылып бошалгъанды. Аны хайырланыугъа бериу бла байламлы къууанчлы жыйылыугъа КъМР-ни Правительствосуну Председателини биринчи орунбасары Уяналаны Казим, транспорт эм жол мюлк министрни къуллугъун болжаллы халда толтургъан Арсен Кудаев, район эм эл администрацияланы келечилери къатышхандыла.

Магъаналы транспорт объект тап халгъа келтирилгени бла жыйылгъанланы республиканы Башчысыны эм Правительствосуну атындан Уяналаны Казим алгъышлагъанды. «Быйыл Къабарты-Малкъарда бир ненча жолла жангыртылгъандыла. Келир жылда да профильли министерство подрядчикле бла бирге бу ишде тири боллукъдула деп ышанама. Бу объект жангыдан къуралгъаны бла районну жашауу да игиге айланып, мындан арысында да жашнай барырын тежейме»,- дегенди ол.

Ызы бла ол подрядчикни - «Урван ДРСУ» деген чекленген жууаплылыгъы болгъан обществону айырмалы урунгъан къурулушчуларын Правительствону сыйлы грамоталары бла саугъалагъанды. Министерство, сора районну администрациясы да бир ненча ишчини дипломла бла эмда ачха бла белгилегендиле.

Къууанчлы жумушну тамамлагъандан сора къонакъла, къызыл лентаны кесип, жангыртылгъан жолну ачхандыла. Тёреде жюргенича, аны юсю бла биринчиден мында ишлеген машинала ётгендиле.

КУРДАНЛАНЫ Сюлемен.
Суратла авторнудула.

ЖКХ

Къышха - хап-хазырлыкъда

Элбрус районну администрациясыны пресс-службасындан билдиргенлерине кёре, биогюнлюкге муниципальный иеликде болгъан жылыу эм суу берген организацияланы ишлери къышха хазырланыу бла байламлы толусунлай тинтилип бошалгъанды. Шёндю ачыкъланнган кемчиликлени тамамлау бла байламлы жумушла бардырыладыла.

«Эльбрус Теплоком» акционер общество келтирген шартлагъа кёре, техника жаны бла ала жылыу бериу кезиуге жюз процентге хазырдыла. Комиссияны оноууна кёре, Тырныауз шахарны жашау фонду 2014-2015 жыллада кюз арты-къыш кезиуге тынгылы болгъанды деп тийишли паспортла алгъандыла.

Бюгюнлюкге техника жаны бла бардырылыргъа керекли битеу ремонт ишле этилгенди. Жылыу берген уллу печьлени ышаныулукъларына эм алада орналгъан оборудованиягъа энтта да бир кере къарайдыла.

Алгъадан жарашдырылгъан планнга кёре, районда минг метрде аслам жылыу берген быргъыла, 15 насос бла аллай бир да двигатель эм кёп тюрлю ууакъ затла алышынгъандыла. Оналты котёлгъа тынгылы ремонт этилгенди.

Шёндю управляющий компанияны эсебинде 20 котельня, 57 котел эм оналты километрге жууукъ жылыу берген печьле эм башха керек затла бардыла. Анда ишлегенле районну эллерини асламысын жашау журт-коммунальный жаны бла жумушланы тамамлайдыла.

Бизни корр.

МИТИНГ

Урунгганланы сейирлерин таймагъанлай къоруулардгъа таукелдиле

2006 жылдан башлап 7-чи октябрьде дунияны 130 къыралыны профсоюз организациялары «За достойный труд!» деген митингни бардырадыла. Быйыл аны «Санкциясыз бла урушсуз урунуу ючюн» деген чакъыру бла ётдюргенди. Аны бла байламлы Къабарты-Малкъарда Профсоюзланы культура мекямларында власть органланы келечилерини, урунгганланы, студентлени да къатышыулары бла жыйылыу болгъанды.

Ишлеген адамланы законлу эркинликлерин къоруулау, айлыкъ хакъны тийишли даражагъа жетдириу бла байламлы соруула не заманда да жамааатны эсин къозгъагъандыла. Ахыр кезиуде халкъла аралы политика байламлыкъла бузулгъанлары ючюн Россейге къажау экономика санкцияла кийиридгенди. КъМР-ни Профсоюзларыны федерациясыны башчысы Фатимат Амшокова белгилегенича, ала производствону азайтадыла, ишсизликни кёбейтеди, ол а социально-экономика болумну саулай да осал халгъа келтиреди. Биз къыралланы орталарында даулашланы тамамлауда экономика чырмауна салмазгъа чакъырабыз. Нек дегенде аланы хаталары бек биринчи политикадан узакъ, мамыр адамлагъа тиеди, деп чертгенди ол.

Фатимат Каральбиевна иш хакъ бла байламлы соругъа да энчи эс бургъанды. Алай мюлкде урунгганлагъа иш хакъны эм аз ёлчеми 6924 сомду, бюджет сферада кюрешгенлени уа - 5554 сомду. Сёзсюз, халкъда айталгъаныча, «юч бешге» бир айны ичинде жашау этерге боллукъ тюйюлдю. Профсоюзлагъа тынчлыкъ бермеген проблема да олду. Келир заманнга тамаманлаырыкъ борчланы планын тохташдыра, ала коллективный келишимледе бу жаны бла соруулану шарт салыуну излерикдиле.

Дагъыда былайда бир затны белгилерге керекди: ала иш хакъны эм аз ёлчемин не компенсация, не стимулирующий тёлеулени къошмай санайдыла. 18-чи сентябрьде РФ-ни Правительствосуну 2015 жылгъа къыралны бюджетин тохташдырыу бла байламлы жыйылыуунда профсоюзланы башламчылыкълары бла иш хакъны кётюрюу ишге къыралны жанындан болушлукъ этилликди.

Келир жылдан башлап пенсияны ёлчеми да жангы жорукълагъа кёре тохташдырыллыгъы да жангылыкъ тюйюлдю. Айтылгъаныча, ол адамлагъа бийик пенсия алыргъа себеплик этерикди. Алай бу формулагъа тереминден къарагъанда, инсанны иш хакъы уллу тюйюл эсе (азындан иш хакъны эм аз эки ёлчеми), аны пенсиясы да аз боллугъу баямды. Аны ючюн профсоюзла Россейни Президентине пенсияны ёлчемин тохташдырыуда аны жыйылгъан (накопительный) кесегин кетерирге, граждданла аны кеслери къурарча эркинлик берирге предложение этгенди.

Дагъыда эс бурурча проблема ишсизлик ючюн берилген тёлеуле бла байламлыды. Ол биогюнлюкде 4900 сомду. Ол азындан жашау этерге керекли ахчаны эм аз ёлчемине жетерге керекди. Анга кёре федеральный законну проекти жарашдырылгъанды. Анда жазылгъаныча, адамны пособиясына ол ишсиз къалгъанынынга дери онеки айда алгъан хакъына кёре тогъуз айны ичинде процентле къошулукъдула, деп билдиргенди Фатимат Амшокова.

КъМР-ни Парламентини башчысыны орунбасары Жанатайланы Салим социальный борчланы тамамлауда депутатла профсоюзла бла бир болгъанларын белгилегенди. Кертиси бла да, санкцияла башда сагъынылгъан къыйын болумлагъа, энергия, аш-азыкъ товарлагъа багъаланы кётюрюуге келтиррликдиле. Башхача айтханда, ала къайсы къыралда да адамланы жашауларын игилендирлик тюйюлдюле.

Россейде къырал, регион даражада да аланы зарарларын азайтыр ючюн, амалла этилледиле. Парламент бла профсоюзла пенсиячыланы бла урунгганланы сейирлерин - иш хакъны толусунлай эм заманында тёлеу, жашау этерге керекли ахчаны эм аз ёлчемин тохташдырыу, граждданлану иш бла жалчытыу эм башхала - къоруулауда кючлерин бирикдиригге келишимни тауучханды, дегенди ол.

Республиканы урууу эм социальный айнытыу министри Тюбейланы Альберт айтханыча, республиканы властьларыны ишлерини мураты РФ-ни Президентини регионда тийишли иш хакъны бериу, бу жаны бла борчланы тёлеу, ишсизликни кетериу, Конституциягъа тийишлиликде социальный тюзлюкню тохташдырыу бла байламны буйрукъларын толтуруду. Аны бла байламлы бизде 2018 жылгъа дери энчи программа жарашдырылгъанды, саулукъ сакълауда, билим бериуде, социальный жумушланы жалчытыуда эм маданият сферада ишлегенлени иш хакъларын тохташдырыуда профсоюзланы къатышыулары бла тюрлениуле кийиридгенди. Иш хакъны тёлеуде борчланы кетерир ючюн, республиканы комиссия къуралгъанды.

Митингни ахырында айлыкъ хакъны, пенсияланы ёсдюрюу, жаш специалистлени иш бла жалчытыу бла байламлы резолюция этилгенди. Жыйылгъанла да бирча къол кётюрюулери бла анга ыразылыкъларын билдиргендиле.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

АКЦИЯ

Низамгъа гитчеликден юйренедиле

Школланы окъуучулары бла жолда жюрюуню жорукъларына кёре команда оюнла, викторинала эм конкурсла бардырыладыла. Аны бла байламлы бу кюнледе Нальчикде 18-чи номерли орта мектепге 12 сабий келгенди, аланы хар бири профилактика акциягъа къатышханды. Бардырылгъан команда оюнлада сабийле сканвордланы билгендиле, белгилени эсде тутарча амалла излегендиле эм жаяу адамланы бла пассажирлени борчларыны юслеринден айтхандыла.

Оюнла школну арбазында бардырылгъандыла, ГИБДД-ны къуллукъчулары, патруль автомашинаны уллу къычыртып, жоллада низамны къалай тохташдырыучуларын кёргюзтгендиле. Акциягъа къатышханла, автомашинаны тёгерегине айланып, анда аппаратура бла шагъырейленнгендиле. Алайда суратха тюшгендиле, жол-патруль службаны инспекторларына соруула бергендиле.

Тамата классланы окъуучулары, энчи устройствола бла сёлешип, алайгъа жыйылгъанлагъа жолда жюрюуню жорукъларын бузмазларын аманат этгендиле. Аны бла бирге ала жолоучула къоркъуусузлукъну бел бауларын эм сабийлени байлаучу шинтиклени, уллу кёллюлюк этмей, хайырланырларын тилегендиле.

Жоллада адепли, тап жюрюуню айлыгъыны чеклеринде сабийлени орамлада низамлы болурларын эм къоркъуусузлукъну жорукъларын аламаз сакъларларын къурау жаны бла быллай мадарла республиканы битеу окъуу юйледе бардырыллыкъдыла.

Бизни корр.

СЮЗЮУ

Жоллада реклама къангала аварияланы кёбейтедиле

Сагъатны ичинде 90 километр эм андан да терк барыргъа эркинлик берилген жолланы жанларында рекламаланы орнашдырыргъа жарамайды. Аллай предложение этгенди Къырал Думаны депутаты Маргарита Свергунова. Аны айтханына кёре, жолланы жанларында рекламаланы орнашдыру водительлени эслерин алады, алай бла авария болумну къураргъа себеплик этеди.

Депутат ол теманы бошдан кётюрмегенди. Алгъаракъла биринчи вице-премьер Игорь Шуваловну председательлик этууу бла бардырылгъан кенгешде сёз жоллада жюрюуню къоркъуусузлугъун жалчытыуну юсюнден баргъанды, ол санда жол жанларында орнатылгъан рекламаланы юслеринде да.

Кенгешде айтылгъанына кёре, онбир жыл мындан алгъа къабыл этилген автомобиль жолланы эм шахарланы бла элени орамларыны жанларында рекламаланы орнашдырыуну жорукъларына бир киши да бойсунмайды. Аны хатасындан жолланы жанларында рекламалы щитле жауундан сора кёбейип барадыла, асламысында жол белгилени жаба, кёрюмдюге да чырмаулукъ эте. Ала жоллада машиналаны сюргенлени эслерин рекламалагъа бургъанларыны юслеринден а айтыр кереклиси да жокъду.

Эсигизге тюшюрейик, реклама бла байламлы Къазанда болгъан ишни. Анда плакатда сейирлик ариу сары шинли къыз мен бек сюеме деп билдире эди. Ол нени жаратханы уа бек уякъ шрифт бла жазылып эди. Ол нени кюсегенин билирге итиннгенле биллик эдиле-ол онг жанына бурулургъа итиннгенин. Аны билирге сюйгенле уа кёп эдиле.

Алай бла жолда тешилмезча затор къуралгъанды. Аны юсюнден асламлы информация органла дуниягъа билдиргенден сора кетерген эдиле плакатны башхасы бла алышындыргъан эдиле аны.

Жоллада жюрюуню къоркъуусузлугъун жалчытырыкъ комиссияны кенгешинде субъектлени эм муниципалитетлени оноучуларына рекламалы конструкцияланы ГОСТ-ха тийишли этгизиг деп бюурулгъан эди. Анга контрольну уа МВД этерикди деп. Ол а жангил иш тюйюлдю. Рекламалы конструкцияла муниципалитетлеге файда тюшюредиле, ала бередиле рекламщиклеге ол жерлени. Ол бизнесни тап халгъа ГОСТ келтирирге керек эди, жер-жерли властьланы асламысы уа аны рекомендациягъа санагъандыла.

Экспертле этген тергеулеге кёре, анга рекламалы конструкцияланы 90 проценти чакъны бири келишедиле. Законда айтылгъанына кёре, субъектлени эм муниципалитетлени оноучуларына буюрулгъан эди рекламалы конструкцияланы ГОСТ-ха тийишли этгиз деп. Анга контроль этиную уа Ич ишлени министерствосуну боюнуна салгъан эдиле.

Ол кыйын жумушду. Рекламалы конструкцияла муниципалитетлеге файда келтиредиле да, рекламщиклеге ол жерлени берселе. ГОСТ ол бизнесни тап халгъа келтиригиз degenни, жер-жерли властьланы асламысы уа аны рекомендация сунуп къойгъанды. Экспертле этген тергеулеге кёре, реклама конструкцияланы 90 проценти ГОСТ-ха келишмейди. Закон рекламалы конструкцияла техникалы регламентге тийишли болургъа керекдиле, дейди, ол регламентни уа алыкъа бир киши да хазырламагъанды.

Быйылны алты айыны ичинде ГИБДД рекламалы конструкцияланы орнашдырыуну жорукъларына бузукълукъ этгенлени юслеринден минген аслам уголовный иш ачханды. Бек иги боллукъ эди жолланы иелерин адам ангыларча белгилени орнатыгъыз, деп борчлу этерик законпроектни Парламентни къарамына берселе эди. Ала жетишмейдиле.

Жолланы тохтамай жангырта баргъан болумлада уа белгиле болмагъанларыны хатасындан къалайда къайры буруллугъунгу, къайры къалай барлыгъынгы билмей къаласа. Аны асламысында кёп реклама жазмала бла табаса.

Ала (рекламала) бизге Санкт-Петербургдан келгендиле. Рекламщикле бизнес арагъа, автосалоннга неда тюкеннге барлыкъ жолланы белгилери болгъанын да кёргюзтедиле. Анга эркинликни уа муниципалитет береди. Белгилени уа рекламщикле кеси ырысхыларына орнашдырадыла.

«Российская газета».

Автотранспорт

«Биригиуюбюз хайырлы ишлерча бусагъатда амалла излейбиз»

Элбрус районда адамланы ташыуда транспортну къалай ишлегенини юсюнден «Элбрус-Транс» чекленнген жууаплылыгъы болгъан организацияны таматасы Темуккуланы Абдул-Хаким бла ушакъ этгенбиз.

- Абдул-Хаким предприятигъызны юсюнден айтсагъыз эди.

- Районда тохтаусуз эм бир тюрлю чырмаусуз ишлеген организацияладан бирибиз. Бизде биогюнлюкде жюзден аслам адам урунады. Мюлкюбюзде жетмишден артыкъ транспорт барды. Ол санда 50 «Газель» эмда «ЛАЗ», «ПАЗ»,»Икарус», сора тыш къырада чыкъгъан бир автобус. Аланы барысын да керекличе ишчи халда тутабыз.

Бир тюрлю бузукълары болса уа, къысха заманны ичинде кетеребиз. Ол жаны бла мында ишлерин билген ахшы специалистлерибиз бардыла. Машиналану жюрютгенле да стажлары иги кесек жылгъа жетген, сынаулары болгъан, техниканы уста билген адамлардыла.

- Адамланы ташыу жаны бла иш къалай къуралыпды ?

- Ала къыйналмазча бар амалланы хайырланыргъа кюрешебиз. Кюн сайын Тырныауз- Нальчик маршрутда онжеги «Газель» машина жюрюйдю. Терс-Къолдан республиканы ара шахарына юч маршрут такси бла бир уллу автобус келедиле. Андан сора да, Тырныауз бла Горячеводскени, Бахсанны эм Прохладнаны араларында транспорт байламлыкъ къуралгъанды. Кюннге юч кере, ол да сагъат марда бла, Терс -Къол бла Кёнделеннге автобусха минерге боллукъду. Школчуланы бла спортчуланы элтирге болушабыз, экскурсиягъа неда башха бир жумушха барыргъа керек болса, транспорт бла жалчытабыз.

- Бусагъатда автобусланы хайырланыргъа нек эсе да кёпле сюймейдиле?

- Уллу автобусла бла адамла аз хайырланып башлагъанлары баямды. Сёз ючюн, Тырныауузну бла Кёнделенни араларында «Икарус» автобус жюрюп тургъанды. Аны хайырындан эсе къоранчы кёп бола башлагъанында, ол маршрутха «ПАЗ» машинаны чыгъаргъанбыз. Алай биогюнлюкде адамла аны да толтуралмайдыла.

Экинчи юлгю. Адамла Быллымны къатында дачалагъа жюрюргe транспорт излегенлеринде, ол жумушха деп «ПАЗ» машина салтып алабыз. Алай эки айдан сора ол ишин тохтатыргъа тюшеди. Ол кезиуде бизге жангыз да уч жюз сом хайыр болгъанды.

Болумну алайлыгъына себеплик этген а неденди. Дачалада, бахчаларында кюрешгенле кюн къыздыргъынчы, тюшге дери туруп, юйлерине жолда ётген -сётген машиналагъа минип кетип тургъандыла. Алай бла автобусну эки арада бошуна къуурургъа тюше эди. Бусагъатда Тырныауузда биринчи маршрутну болгъанына да бир тюрлю хайыры жокъду. Шахарны бу районунда производство эрттеден бери да тохтапды. Мында жашагъан адамла уа жюрюргe энчи транспортну хайырланадыла.

- Автобусланы керексиз болгъанларын а неден кёресиз?

- Тырныауузда таксистлени саны аслам болгъанды. Хар экинчи остановкада тюрлю-тюрлю марка машинала сюеледиле. Ол бары да адамла ала бла хайырланнгандан болады. Ол шартха киши зат айтырча тюйюлдю. Алай биогюнлюкде автопредприятие айнырча не амал излесин деп соруу чыгъады.

- Ишигиз бла байламлы дагъыда къаллай тыйгъычла бардыла?

- Водительлерибиз жыл санлары жете келген ишчиледиле. Аланы бир къауумуна пенсиягъа чыгъаргъа заман окъуна жетип турады. Болсада усталыкъларын, сынауларын кимге кёюп кетсинге. Шофёрларыбызны иш хакълары аман тюйюлдю. Кюн сайын юйлеринден жюрюп ишлеп турадыла. Жерлешлерибизден бир кёзауум адам, кеслерин къыйнап, вахта халда къыралны бирси регионларында урунургъа кюрешедиле.

Андан эсе, жаш адамла республикадан тышына кетмей, бизге келселе, аланы бек сюйюп аллыкъбыз. Биогюнлюкде организациягъа автослесарь, кузовщик, сваршик degenча къолларындан келген уста адамла керекдиле. Юйренирге сюйгенни, стажёрланы да алабыз.

Анатолий ТЕМИРОВ.

КЪАРМАШЫУ

Жигерликни шагъатлыкъ къагъыты

Север Кавказны регионла аралы сетевой компаниясыны Къабарты-Малкъарда бёлюмю шёндюгю кюз арты-къыш кезиуде хайырланыучуланы электрокюч бла ышаннгылы жалчытыргъа толусунлай хазыр болгъанды. «Анга шагъатлыкъ этген паспортну бу кюнледе акционер обществону техника эм инновацияла жаны бла департаментини башчысы Александр Десюк бёлюмню директоруна Юрий Губжоковха бергенди», - деп билдиргендиле биригиуюю пресс-службасындан.

Бёлюмде не жумушла тамам этилгенлерине КъМР-ни Энергетика эм тарифле жаны бла къырал комитетини, Ростехнадзорну, МЧС-ни эм компанияны кесини келечиларинден жарашдырылгъан энчи комиссия къарагъан эди. Техникагъа бла оборудованиягъа этилген ремонтха, мекямлада бардырылгъан жангыртыу ишлеге ала иги багъа бичгендиле, подстанцияланы бла электрокюч ызланы ышаннгылыулукъларын кючлендириу жаны бла аслам мадар этилгенин да белгилегендиле.

Энергетикле кеслери да хазырланыу программаны чеклеринде битеу оборудованиягъа, тюк ызлагъа тынгылы къарагъандыла, болгъан кёмчиликлени болжалгъа салмай кетергендиле. Автотранспортха да тийишли ремонт этилгенди. Отлукъдан, техника керекледен, аварияла болгъан кезиуледе изленнген материаллардан да къыстырыкъ этилгенди.

Къайда къаллай кёмчиликле болсала уа, аланы энчи бригадала мычымай кетеригге хазырдыла. Саулай алып айтханда, сагъынылгъан жумушлагъа быйыл 157 миллиондан аслам сом къоратылгъанды.

Бизни корр.

Гитче Футбол

МЧС-ни он регион аралары бла алты окъуу учреждениялары къатышып Нальчикде гитче футболдан эришиуле болгъандыла. Ала юч кюнню ичинде бардырылгъандыла. Къонакъланы кёбюсю, ол санда Къырымдан келгенле да, Къабарты-Малкъарда биринчи керe бола эдиле. Оюнладан эркин кезиулеринде спортчула республиканы ара шахарында бла районларында да айланнгандыла.

Саулай эришиулени юсюнден айтханда уа, алада командаланы барысы да кючкъарыуларын, усталыкъларын да аямагъандыла. Биринчи жерлеге чыкъгъанланы къуурааннчы халда Нальчикни «Спартак» стадионунда саугъалагъандыла. Къонакъланы МЧС-ни Шимал Кавказда регион арасыны башчысы генерал - майор Виталий Пленников, КъМР-ни спорт министрини орунбасары Анатолий Двуреченский, Къабарты -Малкъарда МЧС-ни Баш управлениясыны таматасы, полковник Михаил Надёжин, МЧС-ни келечиси, полковник, эришиулеге тамата судьялыкъ этген Вячеслав Мешакин, самбодан дунияны чемпиону Аслан Ташхотлов айгъышлагъандыла.

Грамотала, майдалла, кубокла

Эришиуледе биринчи жерни Север-Запад регионну командасы алгъанды. Сибирь региондан келгенле экинчиле болгъандыла. Шимал Кавказны командасы уа ючюнчю жерге чыкъгъанды. Эм иги ойнагъанла да белгиленнгендиле. Шимал-Кавказ региондан «Эм иги бомбардир» деген атха Темуккуланы Мурат тийишли болгъанды.

Окъуу учреждениялары араларында биринчи жерни Санкт-Петербургда университет алгъанды. МЧС-ни От тюшюуден къоруулауну академиясы -экинчи, Граждан къоруулауну академиясы уа ючюнчю жерде тохтагъанды.

Алчы жерлеге чыкъгъан командалагъа грамотала, майдалла, кубокла эм эсде халарча саугъала берилгендиле.

КУРДАНЛАНЫ Сюлемен.

Грек-рим тутушуу

Биринчи кереге игиди

Кёп болмай Уфада грек-рим тутушуудан Битеуроссей турнир бардырылгъанды. Ол СССР-ни сыйлы тренери В.А. Борманны хурметине жораланнганды.

Ары Элбрус райондан Джаппуланы Жюнюс 130 килограмм ауурлукъ категорияда (кесини ауурлугъунда 110 кг.) юч тутушууда хорлагъанды. Алай а, жарсыугъа, финалда Новосибирскден келген гёжефге къытдырыл, экинчи жерге тийишли болгъанды. Хапаланы Асланны сохтасы абаданланы аралырында биринчи керe эришегинин эсге алсакъ, экинчи жер да уллу жетишимди.

ТЕМИРЛАНЫ Анатолий.
Сурат авторнуду.
СУРАТДА: Джаппуланы Жюнюс.